

Λαϊκή Ποίηση από την επαρχία Ελασσόνας

Ευαγγελία Ράπτου
Διδάκτωρ Κοινωνικής Λαογραφίας
raptoueva@yahoo.gr

Βιβλιοπαρουσίαση

*Απ' ό,τι κάλλη έχει άνθρωπος, τα λόγια έχουν τη χάρη
να κάμουνσι κάθε καρδιά παρηγοριά να πάρει
κι οπού κατέχει να μιλεί με γνώση και με τρόπο
κάνει και κλαίσι και γελούν τα μάτια των ανθρώπω.*
Β. Κορνάρος, Ερωτόκριτος Α' 887-90[2]

Ποιητές ή στιχουργοί οι τιμώμενοι δημιουργοί;

Στο κεφάλαιο αυτό των συμπερασμάτων που συντείνει στον εξόδιο ύμνο των λαϊκών ποιητών και ποιητριών προς τιμή των οποίων συντελέστηκε η δημιουργία αυτού του τόμου, προέκυψε ένα «εννοιολογικό απρόβλεπτο», που ερείδεται στη βάση της προσαγορευτικής λεκτικής επιλογής: ποιητές ή στιχουργοί οι τιμώμενοι δημιουργοί; Μια γοργή και σύντομη αναζήτηση στην επίσημη βιβλιογραφία δεν μπόρεσε να αντλήσει κάποια απάντηση και να προσδιορίσει με σαφήνεια τα διακριτά όρια των δύο εννοιών, εκτός από τη διάκριση ποιήματος και τραγουδιού, ως πράξη μονήρους ενασχόλησης το πρώτο και συλλογική πράξη το δεύτερο. Συνεκτικό στοιχείο αυτών των δύο αποτελεί ο στίχος. Από στίχους αποτελείται το τραγούδι, από στίχους αποτελείται και το ποίημα. Η όποια προσπάθεια διαφοροποίησης σε περιγραφικό επίπεδο -με την έννοια της παρουσίας ή απουσίας του ρυθμού, του μέτρου ή της ομοιοκαταληξίας- αποβαίνει άκαρπη και συνθλίβεται στη μορφή των τραγουδιών και των ποιημάτων, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί στην εξελικτική τους πορεία. Επίσης, η εστίαση σε μια αξιολογική διαφοροποίηση -που τοποθετεί σε ανώτερη κλίμακα τον ποιητή και την ποίηση και κατώτερη τον στιχουργό και τον στίχο, όπου λανθάνουν υπαινιγμοί κοινωνικής αξιολογικής διαφοροποίησης- επίσης αποβαίνει ανίσχυρη, καθώς πλήθος παραδειγμάτων καταγράφει την μελοποιημένη πορεία των ποιημάτων και τον «ποιητικό» χαρακτήρα των στίχων, δηλαδή τον ποιοτικό. Η κατάθεση αυτών των στοχασμών αποκαλύπτει μόνη της την απάντηση στο προαναφερθέν ερώτημα. Δεν υπάρχει διαφορά, όταν υπάρχει ποιότητα, που την αποδεικνύει σαν «λυδία λίθος» ο μέγας αξιολογητής χρόνος.

Συνεχίζοντας την πορεία προς τον επίλογο αυτού του πονήματος η γραφίδα σταματά σε ένα άλλο κομβικό σημείο, που δύναται να θεωρηθεί απόπειρα επιβεβαίωσης των κατά καιρούς ορισμών της ποίησης. Με άλλα λόγια, τα ανθολογημένα αποσπάσματα των λαϊκών δημιουργών αναδεικνύουν τον ορισμό της ποίησης, όπως αυτός αναδύεται από το ποιητικό εργαστήρι του καθενός, ανακαλώντας τον ορισμό του Νικηφόρου Βρεττάκου «Η ποίηση δεν είναι παρά ένας μεγεθυντικός φακός της πραγματικότητας» ή την ποιητική μορφή του βρεττάκειου ορισμού «Τι νομίζεις, λοιπόν; κατά βάθος η ποίηση είναι μι' ανθρώπινη καρδιά φορτωμένη όλο τον κόσμο».

Με την παρούσα Ανθολογία του Ποιητικού λόγου των λαϊκών ποιητών και ποιητριών της επαρχίας Ελασσόνας έγινε μια φιλότιμη προσπάθεια ενδεικτικής συγκέντρωσης της λαϊκής ποιητικής σοδειάς της περιοχής μας, κάτι σαν αμυδρό καλλιτεχνικό φως που αφήνει να πλανάται η ελπίδα ύπαρξης ενός πλούσιου λαϊκού ποιητικού έργου αγνώστων ταλαντούχων λαϊκών δημιουργών, έργο που αναμένει στα συρτάρια των δημιουργών τους τη μέρα που θα δει το φως της δημοσιότητας, με την αμφιβολία ότι και οι ίδιοι οι δημιουργοί θα

το δουν να λάμπει και να φωτίζει με ταπεινή αυταρέσκεια την ηλικιωμένη και κουρασμένη από τα χρόνια όψη τους.

Ανθολογία, λοιπόν!

Πώς θα μπορούσαν, εξάλλου, να χωρέσουν στις σελίδες ενός τόμου έργα ψυχής, έργα ζωής, οι φωνές ανθρώπων που χαίρονται, πονούν και υποφέρουν, που παραπονιούνται και διαμαρτύρονται, που ζητωκραυγάζουν, που ειρωνεύονται, σαρκάζουν, κρίνουν, εγκρίνουν και επικρίνουν, με δυο λόγια, που θυμούνται και νοσταλγούν; Δεν μπορούμε παρά να εκφράσουμε τις ειλικρινέστερες ευχαριστίες μας για την ανταπόκρισή τους στο κάλεσμα της συμμετοχής στο ταξίδι προς την αιωνιότητα μέσω της άμαξας ετούτου του βιβλίου. Οι συμμετέχοντες και συμμετέχουσες λαϊκοί ποιητές και ποιήτριες είδαν τα έργα τους να ξυπνούν από τον πολύχρονο ύπνο στο σκληρό στρώμα κάποιων συρταριών, υπό το βάρος του σκότους και του καταχωνιάσματος, και να αρχίζουν τον υπέροχο χορό της ελευθερίας, συναντώντας τον μελωδικότατο ήχο που τα σέρνει σε έναν ποιητικό χορό. Οι ιδέες τους και οι ανησυχίες τους εντυπωσιάζουν με την καθαρότητα της σκέψης, με την πνευματική τους αξία και την ηθική τους ποιότητα.

Εμείς οι επιμελητές της ποιητικής ανθολογίας είδαμε να εκπληρώνεται μια ζωηρή επιθυμία ελάχιστης προσφοράς στην επιστήμη της Λαογραφίας, προσφορά που μας δίνει ζωή και, μέσω της συν-κίνησης, ανείπωτη συγκίνηση. Υποθέτουμε ότι σ' όλους αυτούς τους ανθρώπους, γυναίκες και άνδρες, που καρτερικά εργάζονται για να κάνουν τα συναισθήματα σκέψη, τη σκέψη λέξεις και τις λέξεις στίχο ταιριάζει ως μικρό αφιέρωμα συμπαράστασης και επίρρωσης των προσπαθειών τους ο στίχος του Νικηφόρου Βρεττάκου, του πάμφτωχου ποιητή που απολογήθηκε: «Αν δε μου 'δινες την ποίηση, Κύριε, δε θα 'χα τίποτα για να ζήσω». Γιατί, «ώριμος καρπός της λαϊκής ευαισθησίας, σκίρτημα μελωδικό και λυτρωτικό νου και καρδιάς, δύναμη αναγεννητική, δροσοβόλημα και λυρικό προανάκρουσμα είναι η λαϊκή μας τέχνη».

<p>ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ (Εισαγωγή)</p> <p>ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΡΑΠΤΟΥ-ΣΤΕΡΓΙΟΥΛΑ (Επίμετρον)</p> <p>Λαϊκή Ποίηση από την επαρχία Ελασσόνας</p> <p>Β' έκδοση</p> <p>εκδόσεις λεμνίνι</p> <p>ΑΘΗΝΑ 2018</p>	<p>Το βιβλίο του Κώστα Γ. Σαχινίδη και της Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα, θα μπορούσε να έχει τον τίτλο "Αναγωγή στις Ρίζες". Αναγωγή στις ρίζες, διότι προσπαθεί να συλλάβει γενετικά τα στοιχεία της πρωτόγονης παλλόμενης πραγματικότητας, που τελικά μπορούν να μετουσιωθούν σε ποιητικό λόγο.</p> <p>Μέσα από αυτό το πρίσμα παρατήρησης, το ανά χείρας κείμενο είναι μια μελέτη, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, της "προ ποίησης" δεδομένου ότι διερευνά το πρωτογενές γλωσσικό "υλικό", το οποίο σε μια επίπονη εξελικτική πορεία καταλήγει σε ποίηση.</p> <p>Το πρωτογενές αυτό υλικό συντίθεται από ατομικά βιώματα και συλλογικές εμπειρίες.</p> <p>Το ενδιαφέρον στο βιβλίο αυτό είναι ότι οι συγγραφείς προσπαθούν μέσω των δημοσιευμάτων προ ποιημάτων, να συλλάβουν αφ' ενός μεν τη δυναμική των μεταλλασόμενων εξελικτικά στοιχείων της πραγματικότητας, αφ' ετέρου τη σύμμιξη στοιχείων της αγροτικής και της αστικής ζωής, όπως αυτή διαμορφώνεται σε μεταβατικές φάσεις.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Θεωρώ το βιβλίο αυτό ως ένα πρώτο βήμα, μια απαρχή που θα πρέπει να ακολουθηθεί από την εξέταση πολλών παραμέτρων λαογραφικού, κοινωνιολογικού και ψυχολογικού χαρακτήρα.</p> <p>Μια εξέταση που θα αποκλείσει μονομέρειες και θα κάνει κατανοητή τη σχέση ατομικού και συλλογικού, τόσο γενετικά, όσο και στην ώριμη ποιητική έκφραση.</p> <p style="text-align: right;">Καθηγητής Βασίλης Φίλιας Πρώην Πρύτανης Πανετίου Πανεπιστημίου</p> <p style="text-align: right;">ISBN: 978-618-5259-09-9</p>
---	---